

BOICOT ABORIGEN A LA CELEBRACIÓ DEL BICENTENARI A AUSTRÀLIA

El genocidi australià

Fa 200 anys que a Port Jackson (actual Sydney) va arribar la Primera Flota (*First Fleet*). Moltes més n'hi arribarien. I en va sorgir una nació. Una nació bastida sobre una altra d'autòctona que hagué de patir-ne les conseqüències.

Jaume Bartrolí (Sydney)

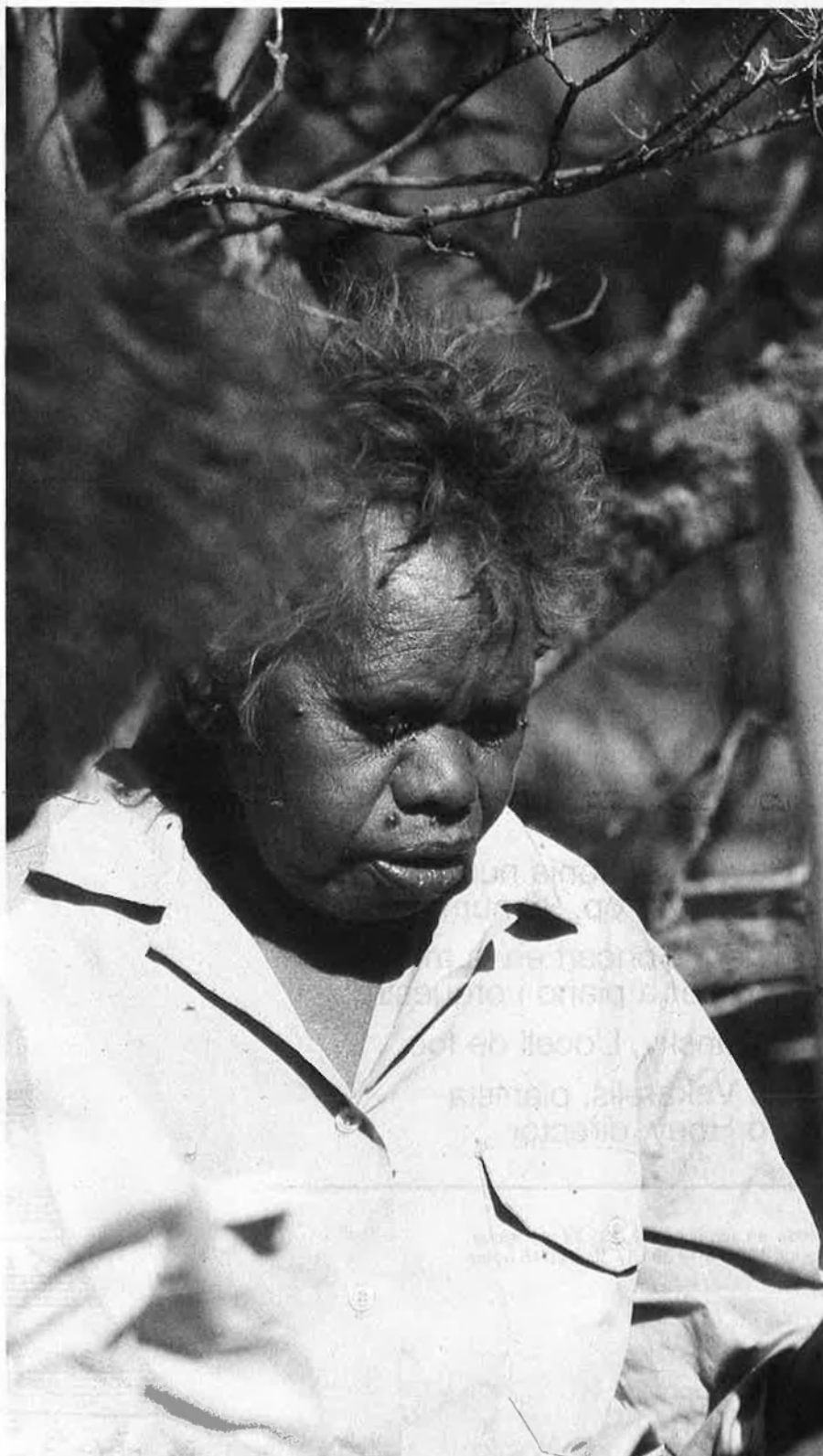
Aquest 26 de gener, i al llarg de tot l'any, Austràlia celebra el bicentenari. De fet, no és el bicentenari ni de la nació ni de la independència. És, senzillament, el bicentenari de l'inici de la colonització britànica.

¿Calia celebrar-ho? Agra polèmica. Per als australians blancs, tan mancats de referències històriques, és una data important. Per als australians aborígens, és una data nefasta: l'inici de la invasió i l'origen de tots els seus mals actuals. No és una celebració per unir sinó per desunir. El govern federal de Bob Hawke va decidir, malgrat tot, portar-la endavant. Els aborígens han optat per boicotejar-la.

L'espoli de l'aborigen australià

Per als australians blancs, la història comença el 1788. Per als primers australians, tot va començar molt abans, als inicis de l'Era del Somni, quan els Éssers Ancestrals van crear l'home i totes les coses. Els antropòlegs blancs diuen que els primers australians eren grups protoindoeuropeus (els aborígens no són de raça negra), que van arribar d'Àsia fa de 50.000 a 60.000 anys, encara que, naturalment, aquesta és una opinió blanca no acceptada pels aborígens.

Els aborígens eren caçadors i recol·lectors i desconeixien l'agricultura, la ramaderia i els metalls. Vivien perfectament adaptats al medi, tot mantenint un cuidadós equilibri ecològic. I malgrat la multiplicitat de llengües i grups, van desenvolupar una complexa civilització centrada en el culte a l'Era del Somni.

Dona aborigen a prop d'Uluru, al Territori Septentrional.

Una televisió aborígen

La Central Australian Aboriginal Media Association (CAAMA) té els seus locals a les rodalies d'Alice Springs, a la vora d'un dels poblats depauperats, on viuen els aborígens de la ciutat: tres barracons prefabricats enmig de la sabana semidesèrtica. Des d'aquí emeten dues emissores de ràdio aborígens, l'una en FM i l'altra en AM, que cobreix fins a dos terços del Territori Septentrional i les àrees veïnes d'Àustràlia Occidental i Àustràlia Meridional, o sigui, una superfície 57 vegades més gran que la del País Valencià, poblada per només 75.000 persones.

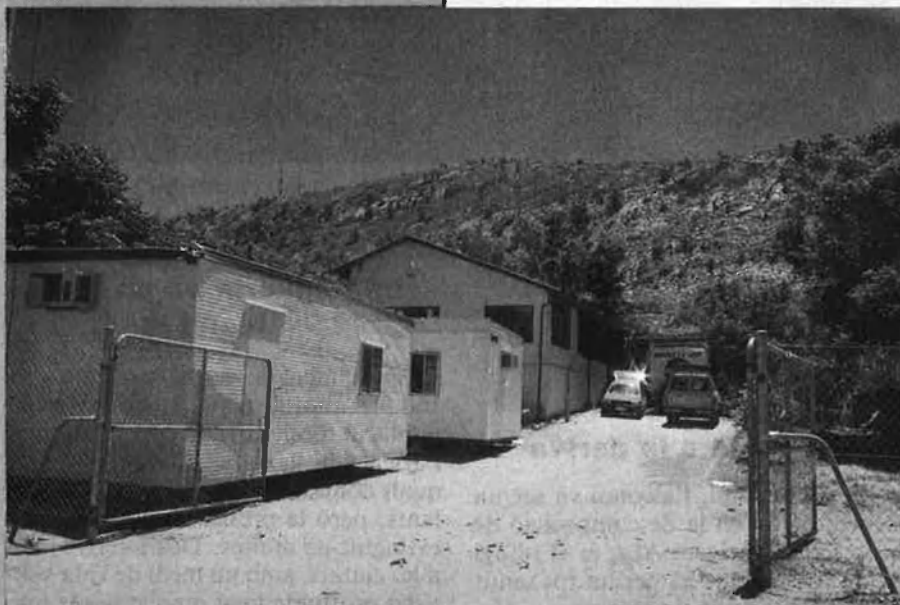
Philip Batte, director de l'«Aboriginal Radio», en calcula l'audiència entorn dels 45.000 oients, del quals un 53 per cent són aborígens i, la resta, blancs, molts d'ells residents als ranxos aïllats.

«L'emissió es fa en part en anglès i en part en les cinc llengües aborígens majoritàries a la regió, parlades en conjunt per unes 20.000 persones, però de les quals la més estesa només compta amb 10.000 parlants. Aquesta fragmentació lingüística és un greu problema, per bé que tot adult aborígen és capaç d'entendre'n quatre o cinc de diferents».

El gran objectiu de la CAAMA és, però, endegar la *Imparja Television*, una cadena de televisió aborígen. Aquesta és ja una vella batalla, en la qual ha calgut lluitar contra les cadenes de televisió privades i contra el govern del territori. A la fi, en una decisió clarament política, el Tribunal de Comunicacions d'Àustràlia va concedir el 1986 a *Imparja* una llicència per a un servei de televisió comercial via satèl·lit pel centre d'Àustràlia.

Batte explica que «*Imparja Television* serà la cinquena cadena del servei de satèl·lit de l'*Australian Broadcasting Corporation (ABC)* i té com a objectius proveir programes culturalment i lingüísticament importants per als aborígens, i a la vegada els programes comercials que es veuen als grans canals televisius australians. Al principi, bona part de les emissions seran en anglès, a causa de la falta de programes en llengües indígenes, de l'alt cost del doblatge i de la manca de personal preparat».

Aquesta manca de personal es fa evident a la seu de CAAMA. La gent que hi treballa són tots aborígens mestissos, però no se'n veu cap de raça pura.

Seu de la CAAMA, la radiotelevisió aborígen, a Alice Springs

dels aborígens havien passat per la presó, contra només el 0,4 per cent dels altres australians, i que el 80 per cent de les dones empresonades eren aborígens. Els aborígens tenen la més alta proporció de població en la presó del món.

Àustràlia és un país occidental amb un altíssim nivell de vida, però el 25 per cent dels aborígens adults no han passat mai per una escola. La seva situació sanitària és desastrosa: tracoma, lepra, tuberculosi, bronquitis, pneumònia i gastroenteritis són mals endèmics.

Fa vint anys, el 84 per cent dels australians blancs que morien havien superat els 50 anys, contra només el 35 per cent dels aborígens.

L'alcoholisme és el flagell número u. Kawanyama és una reserva amb un miler de persones a la península de York, en una àrea remota i aïllada. El Consell de la Reserva ha limitat les llaunes de cervesa que es poden comprar a cinc diàries per cap i, els divendres, a sis.

Però, per als colons blancs que el 1788 van començar a arribar àvids de terra —agricultors, ramaders, miners—, els primers australians eren només uns salvatges. Les matances, les expulsions, les malalties introduïdes, com la verola, i l'alcohol, van destruir la cultura i els sistemes de vida de les tribus. Les que vivien a les regions més fèrtils van desaparèixer, i només les de les regions més apartades i pobres van sobreviure, rodejades per un mar blanc.

¿Quants aborígens van morir? Per tranquil·litzar la mala consciència i amarga l'abast de l'espoli comès, a començaments de segle l'home blanc va xifrar que els aborígens que hi havia a

Àustràlia a l'arribada europea eren uns 150.000. Cap als anys trenta es va pujar el càlcul fins als 300.000. Però un estudi fet ara, amb motiu del bicentenari, ha conclòs que el 1788 hi havia un mínim de 750.000 aborígens. Si pensem que el 1900 només en quedaven uns 60.000, entendrem la veritable magnitud de la tragèdia.

Però, com diu l'escriptor aborígen Kevin Gilbert al seu llibre *Living Black*: «La història d'horror real de l'Àustràlia aborígen és mirar les fitxes policials i els informes sobre sanitat infantil. És una història de misèria i degradació privada, causada per una complexa cadena de circumstàncies històriques que continua fins al present».

Manifestació a Sydney per la recuperació de les terres aborígens. La pancarta diu: «Vostè està a terres aborígens. Pagi la renda. ¡Drets de la terra, ara!».

Malgrat això, un terç dels ingressos totals de la comunitat es gasten en alcohol. La cantina local fa una mitjana de 3,6 milions de pessetes setmanals.

Un poble a la deriva

En un principi, l'alcohol va ser un element actiu en la descomposició de la societat aborígen. Ara, és el refugi a una realitat que ha perdut tot sentit i que no presenta esperances.

La raó de tots els problemes és que el món aborígen, el que ells coneixien, s'ha ensorrat. Sistemes de vida, cultura, creences, tot s'ha trencat. L'aborígen ha perdut la identitat, perquè ha estat separat de la terra pel contacte amb el món blanc, però la distància que el separa d'aquest és tan gran, són tants mil·lenis, que no s'hi ha pogut adaptar. Perdut el món propi, sense possibilitats d'integrar-se en el món blanc, l'aborígen és un poble a la deriva.

L'angúnia de sobreviure es reflecteix en les paraules que em va dir una dona d'Alice Springs: «Els blancs es pensen que nosaltres érem un poble endarrerit, però això no és veritat. ¿Vostè sap que la meva tribu tenia un nom diferent per a cada costat del cervell i noms distints per a l'inconscient i per al subconscient? Els aborígens no saben escriure, però saben anomenar aquestes coses. La nostra cultura no és primitiva. Ens ha servit durant 30.000 anys. No volem que es perdi. No volem morir. Volem que la nostra cultura sobrevisqui. Volem continuar vivint».

Una minoria en un mar blanc

Actualment hi ha a Austràlia uns 160.000 aborígens (un 1 per cent de la població total, xifrada en 15 milions). Parlen 228 llengües diferents, de les quals només una supera els 10.000 parlants, però la pressió de l'anglès està extingint-ne moltes. Dos terços viuen a les ciutats, amb un medi de vida suburbà profundament marcat per la inadaptació i la marginació. La con-

centració més gran es dona, no obstant això, al centre desèrtic i al nord tropical, on les condicions climàtiques feien més difícil l'assentament europeu. Al Territori Septentrional, on en són més de 30.000, suposen el 27 per cent de la població.

Fins el 1920 matar un aborígen no estava castigat per la llei a Queensland. L'últim *raid* de represàlia de la policia contra els aborígens del Territori Septentrional fou el 1928: van morir 17 nadius. Als anys seixanta, encara alguna tribu va ser treta per la policia a punta de pistola de les seves terres, perquè aquestes havien estat cedides a una companyia minera.

Avui, els aborígens tenen reconeguda la plena ciutadania i la igualtat de drets —malgrat que a l'estat de Queensland encara es manté alguna llei discriminatòria—. Però la majoria dels australians blancs continuen veient l'abo amb una barreja d'admiració, desconeixement i prejudicis que moltes vegades s'acosta al racisme. El problema és que l'australià blanc pensa l'aborígen en termes de *civilització blanca*, sense reflexionar que el que és bo en aquesta civilització pot ser dolent o sense cap importància en el món aborígen.

La terra robada

«Abans, nosaltres teníem la terra i, vosaltres, Jesucrist. Ara, nosaltres tenim Jesucrist i, vosaltres, la terra».

El poble de l'Era del Somni

Per als aborígens australians, Uluru és el símbol de la Terra. Les tribus Pitjantjatjara i Yankuntjatjara, que a elles mateixes es diuen Anangu i habiten al mig del continent, expliquen que al principi de l'Era del Somni, quan no existia res i el món era encara pla, uns gegants sorgits de la Terra van crear l'enorme massa d'Uluru al mig de la planúria. Més tard, altres Éssers Ancestrals van crear els homes, que s'estengueren per tot Austràlia, però que sempre conservaren el record d'Uluru, al qual tornaven sovint per honorar els seus creadors i recrear les seves gestes.

Uluru (Ayers Rock) és una immensa roca massissa de 348 metres d'alçària i 3,6 quilòmetres d'amplada, que s'aixeca com l'única torre al desert pla fins allà on arriba la vista. Té, per al visitant de qualsevol origen, un atractiu místic, especialment quan es-

devé púrpura, als raigs del sol a l'horitzó. Però per als Anangu és el centre de la seva religió i la seva cultura de l'Era del Somni.

Els Anangu ho anomenen Tjukurpa, un concepte de difícil traducció. En anglès s'ha definit com a Dreaming o Dreamtime; en català, com Era del Somni. Però Tjukurpa no es refereix a res somiat o imaginat mentre es dorm. No és tampoc només un passat mític. És també l'existència mateixa, passada, present i futura, és l'explicació de l'existència i alhora les lleis que la regulen. És, en fi, la terra i tots els seus accidents —pedres, rius, arbres— i els homes i les seves accions —caçar, ballar, reproduir-se.

Tots els aborígens, per damunt de tribus i llengües, comparteixen la noció de l'Era del Somni. Per a ells, el temps no és lineal, sinó circular, i les gestes dels Éssers Ancestrals es recreen

Aquestes paraules que Paul Mason, un blanc que viu a les selves de Queensland recorda haver escoltat d'un vell aborígen amic seu, són prou expressives per elles mateixes. La terra és el bé més preciós que té l'aborígen, el seu lligam amb l'existència, i li l'han robada.

Ni els tribunals ni el govern australià han reconegut mai encara el fet que els aborígens fossin els propietaris legals de la terra a l'arribada dels blancs. Si ho feien, les conseqüències serien extraordinàries. Voldria dir que s'hauria de pagar a la població nàdiva una indemnització pel *robatori* de totes les terres actualment ocupades pels blancs. Això és precisament el que reclamen els grups aborígens més radicals: «Esteu en un país aborígen, pagueu-ne el lloguer».

Sense voler anar tan lluny, la terra és el centre de la reivindicació de tots els grups aborígens: no de tota la terra, però sí de la que no ocupa ningú actualment i que tingui una especial importància cultural, religiosa, o econòmica. Aquesta és una reivindicació que es veu complicada per la barreja de competències entre els governs estatals —que s'hi oposen en bloc— i el govern federal —actualment en mans laboristes i més procliu a escoltar les reivindicacions.

Actualment, els aborígens australians passeixen uns 600.000 km² en la majoria desèrtics o selvàtics, que suposen el 10 per cent de la superfície del país, i estan molt irregularment repar-

tits: el 25 per cent del Territori Septentrional (amb un altre important tant per cent pendent de resolució judicial), el 25 d' Austràlia Meridional, el 7,5 d' Austràlia Occidental, el 2 de Queensland, el 0,008 de Victòria, el 0,005 per cent de Nova Gal·les del Sud i el 0 per cent de Tasmània.

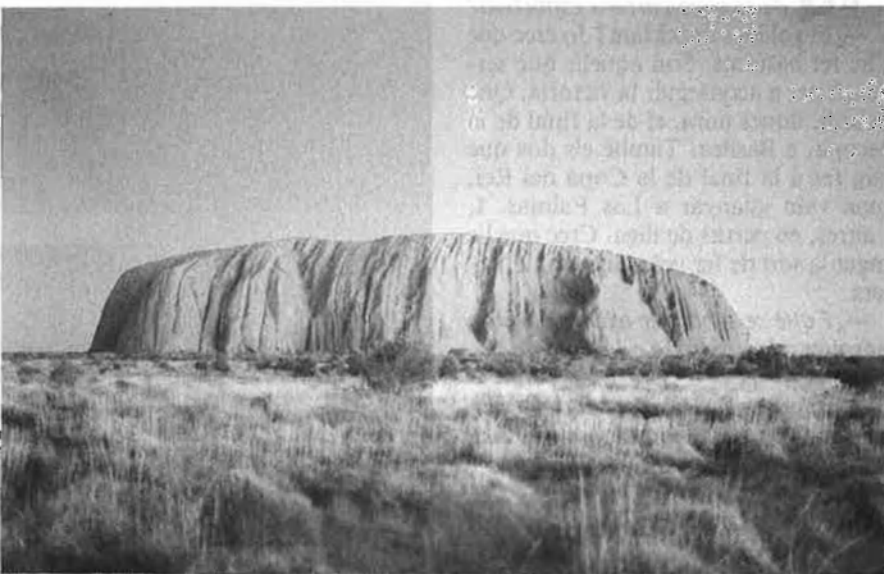
Un futur sense sortides

L'única crua veritat és que tots els esforços, tots els diners invertits, tots els diferents programes —des del paternalisme a l'assimilacionisme, des de la sedentarització en les missions cristianes a les compensacions monetàries— han fracassat. Al poble aborígen, se li ha tret la terra i la forma tradicional de vida, i ni l'una ni l'altra poden ser retornades en plenitud. No es pot donar marxa enrere al temps.

L'home aborígen ha perdut el seu món, i el món de l'home blanc no li

serveix. L'en separa un precipici massa gran, i no té temps per construir un pont.

¿Quina n'és la solució? ¿La integració, igual que els nous immigrants, per fer-los aprofitar de l'elevat nivell de vida australià? ¿L'adaptació a la societat tecno-industrial, tot conservant la cultura pròpia, si és que són compatibles? ¿El manteniment a part a les terres aborígens, separats de la immensa majoria blanca que els rodeja, lliures de tota contaminació dels pecats blancs, per poder seguir el sistema de vida neolític original, pur? Però, ¿és això possible en els temps actuals i dins de l'Austràlia tecno-industrial? A les ciutats de la costa, la generació més jove ha perdut ja tot lligam amb la terra i només està interessada pel consumisme; ¿serà aquest el camí cap a la integració? Ningú no en coneix la resposta. □

Uluru, al mig del desert australià.

i tornen a succeir cada vegada que els membres de la tribu les celebren ainh cerimònies, danses i narracions. Així ho ha expressat l'antropòleg Mircea Eliade: «Viure com a ésser humà constitueix un acte religiós, perquè els homes assumeixen la responsabilitat de mantenir el món tal com va ser creat pels éssers sobrenaturals (...)».

Per als aborígens, la Terra va començar a morir el dia que van desembarcar els blancs, quan les terres van començar a ser-los robades i quan els ritus van començar a deixar de practicar-se.

Aborígen i Terra, una matelxa cosa

Els aborígens no tenen res més sagrat que la terra, perquè cada pedra, muntanya, pou o arbre és el vestigi d'una gesta d'un ancestre, quan no és la forma mateixa que un ancestre va adoptar en tornar dins la terra: són les catedrals de la seva religió. Cada un

d'aquests llocs apropa els aborígens als seus avantpassats, explica l'ordenació del l'Univers i dóna sentit a la vida.

L'aborígen no pot passar-se, doncs, sense la terra, perquè sense ella no és res, i la vida perd tot sentit. I és que aborígen i terra són una mateixa cosa, com ho diu Galarrwuy Yunupingu: «La meua Terra és només meua perquè jo vinc en esperit d'aquesta terra, com els meus ancestres. Penso en Terra com la història de la meua nació. Em diu com nosaltres venim a l'existència i quin sistema nosaltres hem de viure. Els meus grans ancestres, que visqueren en el temps de la història, planejaren tot el que practiquem ara.

La meua Terra és el meu esquelet...

La meua Terra és els meus fonaments».

El possessiu en primera persona es refereix sempre a tribu, no a un subjecte individual. La diferència que separa l'home aborígen del blanc queda també molt clara en les paraules que la comunitat de Wingellina va escriure, el 1982, protestant per les activitats de les companyies mineres a les seves terres:

«Quan ells (els miners) van venir a la nostra terra i van cavar, van punxar els nostres cossos, van matar els nostres avis. Ells (els miners) no ho entenen, això; no saben que nosaltres som una mateixa cosa amb la terra».

¿Pot haver-hi realment un punt de contacte entre els mons aborígen i blanc? □